

UČÍME (SA) V GLOBÁLNYCH SÚVISLOSTIACH

KONCEPT
GLOBÁLNEHO
VZDELÁVANIA
V ŠKOLÁCH

ÚVOD DO GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

Globálne vzdelávanie zdôrazňuje globálny kontext v učení (sa). Prostredníctvom neho dochádza k zvyšovaniu povedomia, rozvoju kritického myslenia, a tým hlbšiemu porozumeniu globálnych tém a fenoménov, ktoré sa týkajú každého jednotlivca. Globálne vzdelávanie zároveň poskytuje priestor k zmene postojov a posilňuje uvedomenie si vlastnej úlohy vo svete. Motivuje ľudí k zodpovednosti a vedie smerom k osvojeniu si hodnôt aktívneho globálneho občana.ⁱ

V globálnom vzdelávaní je dôležité:

- pochopenie príčin a dôsledkov opísaných javov;
- reflektovať perspektívu globálneho Juhu (rozvojových krajín);
- chápanie sveta ako komplexného a dynamicky sa meniaceho systému;
- rozvíjanie kritického myslenia a reflexia vlastných postojov;
- porozumenie prepojenosti medzi vlastnými životmi a životmi ľudí v iných častiach sveta;
- poukazovanie, aký dopad má jednotlivec na globálne procesy a aký je vplyv globálnych procesov na jednotlivca.

Globálne vzdelávanie:

- umožňuje, aby ľudia pochopili väzby medzi vlastnými životmi a životmi ľudí v iných častiach sveta;
- zvyšuje pochopenie ekonomických, kultúrnych, politických a environmentálnych vplyvov, ktoré ovplyvňujú naše životy;
- rozvíja zručnosti, postoje a hodnoty, ktoré umožňujú ľuďom spolupracovať na zmene a prevziať kontrolu nad vlastným životom;
- vedie k dosiahnutiu spravodlivého a udržateľného sveta, v ktorom sú moc a zdroje rovnomernejšie využívané.ⁱⁱ

Táto publikácia bola vytvorená pre učiteľky a učiteľov v školách, využiteľná je však pre všetkých, ktorí uskutočňujú vzdelávacie aktivity vo formálnom, ale i neformálnom vzdelávaní. Predstavujeme v nej koncept globálneho vzdelávania a jeho hlavné kompetencie, ktoré vám pomôže rozvíjať, a tiež predstavuje odkazy, ako prispieť ku globálnej zmene. Zároveň v nej predstavujeme príklady, ako možno začleniť globálne vzdelávanie do vyučovania vybraných predmetov.

i.) Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012–2016

ii.) Hicks, D. (2009), Global Education

PREČO MÁ GLOBÁLNE VZDELÁVANIE SVOJE MIESTO V ŠKOLÁCH?

Globálne vzdelávanie obohacuje učebný proces zdôrazňovaním globálnej prepojenosti, teda ako sú ľudia, miesta a javy v celom svete vzájomne prepojené. Existuje množstvo dôvodov, prečo by mohlo byť globálne vzdelávanie pre školy a celý vzdelávací systém inšpiratívne a obohacujúce, prípadne by mohli na tento proces reflektovať:

1. Náš svet sa stáva stále menším. My všetci máme vplyv na život ľudí v celom svete a ľudia v iných častiach sveta rovnako ovplyvňujú náš život. K porozumeniu týchto prepojení, a tým k pozitívnemu vplyvu na svoje prostredie je dôležité pochopiť procesy, ktoré riadia to, čo dnes nazývame globálnou dedinou.
2. Globálne vzdelávanie nie je len o poznaní globálnych tém, ale aj o rozvíjaní kľúčových kompetencií ako schopnosť kriticky myslieť, vyjadriť vlastný názor, pracovať v tíme či riešiť konflikty. Globálne vzdelávanie pripravuje žiakov, ako čeliť súčasným globálnym výzvam. Zároveň podporuje praktické využitie získaných poznatkov v reálnom živote.
3. Žiaci sa dnes o globálnych témach dozvedajú najviac z médií. Tieto informácie u nich často prebúdzajú zvedavosť a motiváciu vedieť viac, lebo sa dejú „tu a teraz“ a aktérmi sú reálni ľudia v reálnych situáciách. Globálne vzdelávanie ponúka aktuálne témy a využíva zvedavosť a túžbu po učení.
4. S použitím interaktívnych a participatívnych metód učenia ponúka príležitosť pre všetkých žiakov. Tie môžu viesť k inklúzii aj tých, ktorí doteraz nepracovali dostatočne aktívne.
5. Globálne vzdelávanie sa implicitne objavuje v kurikule a priamo aj v obsahu predmetov. Jeho začlenenie do vyučovacieho procesu je preto prirodzené.
6. Pripravuje mladých ľudí na to, aby boli lepšie pripravení na život v dnešnom dynamickom a globalizovanom svete, no zároveň ich vedie k väčšej empatii, solidarite, rešpektu a zodpovednosti.

” Globálne vzdelávanie prináša do vyučovania nový rozmer, ktorý posúva vyučovanie od procesu jednostranného odovzdávania informácií žiakom k procesu konštruktívnej diskusie medzi učiteľom a žiakmi. Poskytuje učiteľovi nový priestor pôsobenia, prináša nové metódy, formy práce, nové zážitky. Je to niečo, čo mi prináša novú inšpiráciu, dokáže ma vždy namotivovať do práce, nedovolí mi vyhorieť.

JANKA ANDRISOVÁ,
UČITELKA OA, RADLINSKÉHO 1725/55, DOLNÝ KUBÍN

” So zameraním na globálne vzdelávanie bol celý étos našej školy pozitívne ovplyvnený. Mier a spravodlivosť sú pre našich žiakov dôležité. V celej komunite pomáhajú šíriť, čo sa naučili. Jedna malá škola sa naučila zmeniť svet!

LYNNE WARE,
BELLE VUE BOYS SCHOOL, BRADFORD, VEĽKÁ BRITÁNIA

” Globálne vzdelávanie podporuje pozitívny vzťah k vzdelávaniu a spoločenskému životu. To povzbudzuje učiteľky a učiteľov k tomu, aby inak vnímali kognitívny a emocionálny vývoj žiakov. Vzťah medzi žiakom a učiteľom sa tak vyvíja a stáva sa inkluzívnejší, dynamickejší a rovnocennejší. Učiteľ tak môže lepšie plývať na žiakov, aby rozvíjali základné hodnoty a postoje, ako sú rešpekt k rozmanitosti, otvorený a kritický postoj alebo rovnosť. Cieľom globálneho vzdelávania je mať kreatívnych, zvedavých a motivovaných žiakov, ktorí sú schopní sami viesť proces svojho učenia a sú schopní uplatniť toto učenie v akejkoľvek kontexte.

JACOB SOVOESSI,
NEGO-COM, BENIN

” Globálne vzdelávanie je pre mňa dôležité, pretože obsahuje mnoho aspektov, problémov a výziev, ktoré sú súčasťou našej každodennej reality.

DAVID NOVAKOVITS,
BG/BRG MARCHETTIGASSE,
VIEDEN, RAKÚSKO

” Každý deň počujeme o rôznych udalostiach, ktoré sa dejú v celom svete a často by sme mohli mať dojem, že sa nás netýkajú. Globálne vzdelávanie nám pomáha uvedomiť si, že sme ich súčasťou... ako puzzle.

KAROLINA KRYŚCIAK,
ZESPÓŁ SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH,
LICEALNYCH I ZAWODOWYCH,
BYCZYŃA, POLSKO

DEFINÍCIA GLOBÁLNEHO
VZDELÁVANIA NORTH-
SOUTH CENTRE RADY
EURÓPY:

Globálne vzdelávanie je vzdelávanie, ktoré otvára myseľ a oči ľudí voči komplexnejšej realite sveta a prebúdzá potrebu prispieť k väčšej spravodlivosti, rovnosti a ľudským právam pre všetkých.

KONCEPT GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA

MIGRÁCIA

Migrácia a migranti ovplyvňujú ekonomiky, spoločnosti a kultúry. Tento proces, starý ako ľudstvo samo, má rôzne príčiny a dôsledky na miesta, odkiaľ ľudia odchádzajú i tie, kam prichádzajú.

Čo tlačí utečencov a migrantov opúšťať svoje domovy, a čo ich láka v miestach, kam prichádzajú? Aké sú dôsledky migrácie na miesta, odkiaľ odchádzajú a aké, kam prichádzajú? Čo je to odliv mozgov? Čo je to environmentálna migrácia? Kam a prečo odchádzali Slováci v minulosti a kam smerujú dnes?

MIER A KONFLIKT

Konflikty a vojny na regionálnej, národnej alebo medzinárodnej úrovni stále bránia ľudskému rozvoju v mnohých krajinách sveta. Ich riešenie je prioritou pre medzinárodné spoločenstvo.

Čo spôsobuje konflikty? Aké sú spoločenské, ekonomické a politické dôsledky konfliktov a vojen? Kto a ako môže prevziať zodpovednosť za riešenie medzinárodných konfliktov? Aká je súvislosť medzi demokraciou a mierom?

POLITICKÁ MOC, DEMOKRACIA A ĽUDSKÉ PRÁVA

Ľudské práva a boj za demokraciu zostávajú dôležitou globálnou výzvou. Politické režimy a ekonomiky v celom svete sú úzko prepojené, občania rôznych krajín tak môžu ovplyvniť situáciu ľudí žijúcich vo vzdialených regiónoch.

Ako možno podporiť demokraciu v iných aj vzdialených krajinách? Ako môže byť rešpektovanie ľudských práv zabezpečené a ako môže byť vymáhané? Môže byť rozvoj dosiahnutý aj bez demokracie?

UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ A ŽIV. PROSTREDIE

Ľudský blahobyt je postavený na troch pilieroch rozvoja: spoločnosti, životnom prostredí a hospodárstve. Ak chceme žiť udržateľným spôsobom, nemôžeme zanedbať ani jeden z nich.

Čo je to udržateľný rozvoj a ako sa dá dosiahnuť? Ako môžeme náš životný štýl urobiť udržateľnejším? Ako môžeme zabezpečiť rovnováhu medzi hospodárskym rozvojom a ochranou životného prostredia?

SPOTREBA A VÝROBA

Väčšina výrobných reťazcov je dnes globalizovaná a každodenne používame výrobky vyrobené tisíce kilometrov od nás. Ako globálni spotrebitelia môžeme ovplyvniť situáciu v rôznych častiach sveta – náš vplyv je spojený so zodpovednosťou.

Prečo je výroba v niektorých častiach sveta lacnejšia a inde zas drahšia? Prečo sa výroba tovarov, ale i služby premiestňujú? Kto je zodpovedný za pracovné podmienky vo vzdialených továrňach? Kto má prospech a kto stráca z celosvetového obchodu a sťahovania výroby?

JEDLO A POĽNOHOSPODÁRSTVO

Do našich obchodov sa dostávajú potraviny pochádzajúce z celého sveta. Produkcia potravín prekračuje potreby ľudstva, napriek tomu nie je rovnomerne rozdeľovaná a mnohí ľudia aj dnes hladujú.

Odkiaľ pochádza jedlo, ktoré máme na tanieri? Ako sa mení výroba a obchod potravin na globálnej i lokálnej úrovni? Ako ovplyvňuje poľnohospodárska politika EÚ produkciu potravín v iných častiach sveta a na Slovensku?

GLOBÁLNA EKONOMIKA A MEDZINÁRODNÝ OBCHOD

Globálna ekonomika je zložitou sieťou vzájomných prepojení medzi krajinami, medzinárodnými korporáciami a jednotlivcami. Ovplyvňuje produkciu, spotrebu, zamestnanosť, životné prostredie a náš každodenný život.

Ako sa naša spoločnosť, hospodárstvo i politika prispôbuje globalizovanej ekonomike? Ako nadnárodné firmy a korporácie a medzinárodný obchod ovplyvňujú domáce a medzinárodné trhy a ekonomiky? Čo bolo dôvodom finančnej krízy a ako je možné podobným krízam v budúcnosti predchádzať?

PRÍRODNÉ ZDROJE

Ľudstvo nedokáže prežiť bez prístupu k prírodným zdrojom. Niektoré z nich, ak sú používané rozumne, sa dokážu obnovovať samy, niektoré iné sú neobnoviteľné a vyčerpatelné. Ich využívanie udržateľným spôsobom je kľúčovou celosvetovou výzvou.

Ako možno neobnoviteľné (vyčerpatelné) zdroje nahradiť obnoviteľnými zdrojmi? Ako môžeme znížiť našu závislosť na ropy a palivách? Ako môžeme zabezpečiť, aby sme nenávratne nevyčerпали niektoré prírodné zdroje?

ROZMANITOSŤ A MEDZIKULTÚRNE VZŤAHY

Naše spoločnosti sa každým rokom stávajú rozmanitejšími. Interkultúrne vzťahy už nie sú obmedzené na cesty do zahraničia a sporadické spoznávanie sa s cudzincami, ale stali sa súčasťou nášho každodenného života.

Ako ovplyvňuje kultúrna rozmanitosť naše životy? Aký má prínos pre našu spoločnosť a v čom môže byť výzvou? Ako môžu viesť medzikultúrne rozdiely k úspešnej a dynamickej spoločnosti?

CHUDOBA

Chudoba je jedným z najväčších problémov všetkých čias a týka sa miliárd ľudí, z globálneho Juhu i Severu. Globálna previazanosť môže byť príčinou chudoby, ale môže byť tiež nástrojom, ktorý pomôže z chudoby sa vymaniť.

Čo to znamená byť chudobný? Ako je chudoba vnímaná v rôznych krajinách sveta? Kedy môže byť chudoba pascou, ktorá môže byť dedičná? Ako sa môžu ľudia vymaniť z chudoby?

ZDRAVIE A BLAHOBÝT

Výroba a distribúcia liekov sú výrazne internacionalizované. Choroby nepoznajú hranice a väčšinu z nich nemožno jednoducho odstrániť. Prečo žijú niektorí ľudia v blahobyte a iní nie? Aké to má dôsledky na lokálnej a globálnej úrovni?

Čo je potrebné urobiť, aby sa zastavili civilizačné choroby? Prečo stále ľudia zomierajú aj na liečiteľné choroby? Ako môžeme pozitívne ovplyvniť blahobyt ľudí, ktorí žijú ďaleko od nás?

POSTOJE A HODNOTY V GLOBÁLNO VZDELÁVANÍ

Hodnoty, ktoré sa považujú za kľúčové v globálnom vzdelávaní sú obsiahnuté vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv. Odporúčame na ne individuálne reflektovať aj vo vzťahu k postojom uvedeným nižšie. Ku každému je uvedený jeden príklad.

REŠPEKT

Žiaci uznávajú, že ľudia majú rôzne systémy viery, hodnôt a postojov, ktoré vedú k rôznym kultúrnym vzorcom; sú pripravení myslieť kriticky a prijať ich ako rovnocenné k svojim vlastným.

Žiaci sa zúčastňujú podujatia, ktoré predstavuje odlišnú kultúru a poukazuje na rozmanitosť. Učia sa o význame takýchto podujatí a prejavujú snahu o zapojenie sa.

OTVORENOSŤ

Žiaci sú zvedaví a otvorení iným myšlienkam a pohľadom na vec. Zdieľajú medzi sebou poznatky a názory a sú schopní dávať i prijímať konštruktívnu spätnú väzbu.

Žiaci medzi sebou spolupracujú na dosiahnutí spoločného cieľa. Sú schopní vecne argumentovať a vyjadrovať svoj názor. Pod váhou argumentov prijímajú iný pohľad na vec a menia svoj postoj.

EMPATIA

Žiaci sú si vedomí, že ľudia s rôznym zázemím môžu mať rôzne potreby a pocity. Vyvíjajú vedomé úsilie s cieľom rozpoznať spôsoby, ako možno tieto potreby naplňať a ako rešpektovať pocity druhých.

Žiaci sa učia o rôznych prioritách a potrebách vlastných rovesníkov v chudobnejších krajinách, snažia sa pochopiť príčiny a dôsledky chudoby a hľadať možnosti ich riešenia.

INTEGRITA

Žiaci spoznávajú vlastnú identitu, postoje a hodnoty. Uvedomujú si ako podľa nich konajú v rôznych, dokonca aj náročných situáciách. Rozpoznávajú, čo je správne a nesprávne a na základe toho sú schopní konať.

Pri organizovaní školskej debaty a pri konfrontácii so spornými alebo kontroverznými výrokmi žiaci reagujú a do diskusie prispievajú s rešpektom a v súlade s ľudskými právami.

ZODPOVEDNOSŤ

Žiaci chápu, aký vplyv má ich rozhodnutie na lokálnej a globálnej úrovni. Veria, že môžu niečo zmeniť a je posilnená ich vôľa prispieť k spravodlivejšiemu, pokojnejšiemu a trvalo udržateľnému svetu.

Žiaci sa učia o udržateľnom rozvoji, ktorý chápu ako prejav našej zodpovednosti voči budúcim generáciám. Snažia sa pochopiť svoj vlastný vplyv a možnosti v tomto procese niečo zmeniť.

SOLIDARITA

Žiaci vidia samých seba ako súčasť globálnej komunity.

Keď sa učia o nespravodlivosti, ktorá sa deje na lokálnej alebo globálnej úrovni, podporujú ľudí, ktorých práva sú porušované.

ZRUČNOSTI A KOMPETENCIE

VYTVÁRANIE INFORMOVANÝCH ROZHODNUTÍ TÝKAJÚCICH SA GLOBÁLNYCH PROBLÉMOV

Žiaci diskutujú o tom, ako sú tieto problémy prepojené s ich životmi, a či sú preto ochotní osobne sa vo veci angažovať, alebo nie (napr. kúpou Fair Trade výrobkov, obmedzením spotreby výrobkov, ktoré spôsobujú výraznú environmentálnu záťaž alebo podpisom petícií, či osobným zapojením sa v reforme medzinárodného obchodného systému).

ANALÝZA GLOBÁLNYCH PROCESOV A VZÁJOMNÝCH ZÁVISLOSTÍ

Žiaci analyzujú, ako medzinárodný trh na celom svete ovplyvňuje spoločnosti, ekonomiky a životné prostredie (napr. ako môže vytvárať pracovné miesta, ako môže inde spôsobovať alebo udržiavať chudobu, ako môže podporiť rast ekonomiky a ako môže prispievať k problémom v oblasti životného prostredia).

ZÍSKAVANIE A SPRACOVANIE INFORMÁCIÍ O GLOBÁLNYCH PROBLÉMOCH

Žiaci sa dozvedia o lokálnom a globálnom obchode a jeho pravidlách, zbierajú príklady o „spravodlivom obchode“, rovnako aj o príkladoch nespravodlivých obchodných praktík.

PREDMETOVÉ ZRUČNOSTI

Globálne vzdelávanie môže byť súčasťou učebných osnov rôznych predmetov. Prináša do nich globálnu perspektívu, a tak pomáha žiakom získavať zručnosti a rozvíjať kompetencie, ktoré sú súčasťou oficiálneho štátneho kurikula (Štátny vzdelávací program), a to aj v konkrétnych predmetoch.

ZRUČNOSTI, KTORÉ SA ROZVÍJAJÚ NAJMÄ V GLOBÁLNO M VZDELÁVANÍ

Globálne vzdelávanie pomáha žiakom pochopiť komplexný a medzi sebou vzájomne závislý svet, v ktorom sú rôzne regióny a komunity a ľudia žijúci v nich vzájomne prepojení. Pomáha žiakom učiť sa o globálnych procesoch, analyzovať ich a na základe toho vytvárať vlastné rozhodnutia.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Globálne vzdelávanie prispieva k rozvoju kľúčových kompetencií žiakov. Tie sú nevyhnutné pre ich každodenný život, rovnako ako aj pre ich neskoršie zapojenie sa do pracovného trhu. Môžete použiť celý rad aktivít, ktoré pomáhajú zapojiť ich do procesu získavania vedomostí a utvárania postojov a zručností.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

	KRITICKÉ MYSLENIE	KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI	RIEŠENIE KONFLIKTOV	KREATÍVNE MYSLENIE
Komponenty kľúčových kompetencií, ktoré globálne vzdelávanie pomáha rozvíjať	Práca so spornými a komplexnými otázkami	Rešpektovanie protichodných názorov	Vytváranie názorov o globálnych otázkach a schopnosť vyjadrovať ich s rešpektom	Hľadanie alternatívnych riešení pre globálne myslenie
Príklady – možnosti využitia v globálnom vzdelávaní	Žiaci sa dozvedia o problematike generických liekov a ich význame v rôznych regiónoch sveta. Analyzujú rôzne prístupy k ochrane práv duševného vlastníctva a sú schopní rozlišovať medzi záujmami farmaceutických firiem a argumentmi, ktoré majú za cieľ ochraňovať zdravie a ľudské práva.	Žiaci analyzujú, aký vplyv má migrácia na pracovný trh v ich krajine a aké dôsledky prináša pre rôzne skupiny obyvateľov. Žiaci diskutujú a posudzujú rôzne navrhnuté migračné politiky a identifikujú argumenty a hodnoty, ktoré za nimi stoja.	Žiaci diskutujú o tom, či môže byť medzinárodná vojenská intervencia oprávnenou reakciou na masívne porušovanie ľudských práv počas občianskej vojny alebo medzinárodného konfliktu, či zabráni ďalšiemu porušovaniu práv, alebo spôsobí ešte viac problémov pre ľudí, ktorí sú konfliktom najviac postihnutí. Zapojením sa do diskusie sa učia, ako vyjadriť svoje myšlienky a ako rešpektovať odlišné názory.	Žiaci sa učia, z akých zdrojov sa v ich krajine vyrába energia, a ktoré z nich sa v ostatných rokoch viac využívajú. Uvažujú nad tým, aké alternatívy môžu pomôcť ich krajine (regiónu, obci...) stať sa udržateľnejšou.
Ako môžu tieto kompetencie pomôcť žiakom v každodennom živote	Napr., keď sú žiaci konfrontovaní s mediálnou správou, budú schopní lepšie v nej rozoznať fakty od názorov.	Napr. pri hlasovaní vo voľbách sú žiaci schopní vybrať si kandidáta, ktorý najlepšie zodpovedá ich pohľadu na svet, osobným prioritám a systému hodnôt.	Napr., keď sa žiaci zúčastnia verejnej diskusie, budú schopní vyjadriť sa v nej jasne, s rešpektom, čím podporia dialóg a zvýšia tak pravdepodobnosť, že ich názory, hodnoty a postoje sa prejavia v realizovaných riešeniach.	Napr. keď budú žiaci čeliť problémom súvisiacim so znečistením životného prostredia v miestnej komunite, budú schopní navrhnúť možné riešenia a efektívne ich prezentovať.

VÔĽA A SCHOPNOSŤ KONAŤ

Globálne vzdelávanie bez poukázania na to, čo môžu žiaci k danej téme sami urobiť, môže posilniť ich pocit beznádeje. Získané vedomosti, zručnosti ako i vytvorené či zmenené hodnoty a postoje sú východiskovým bodom k zvýšeniu vlastnej angažovanosti. Mladí ľudia tak majú možnosť pochopiť, že na lokálnej i globálnej úrovni môžu sami prispieť k spravodlivejšiemu, mierovejšiemu a trvalo udržateľnému svetu, že na ich osobnom zapojení sa skutočne záleží a že ich činy majú zmysel.

Učiteľ môže rozvíjať potrebné kompetencie žiakov, motivovať ich a stimulovať k hľadaniu možností, ako sa osobne zapojiť do riešenia konkrétnych výziev. Nemal by akciu ponúkať sám, alebo dokonca na žiakov vyvíjať tlak angažovať sa. Žiaci si musia sami vytvoriť názor a osobné zapojenie a angažovanie sa musí byť ich osobným rozhodnutím.

Príklad: Žiaci sa učia o zodpovednom spotrebiteľskom správaní. Skúmajú tému z hľadiska informovaného výberu potravín. Dozvedia sa o rôznych pozitívnych i negatívnych vplyvoch a dôsledkoch, aké môžu mať dovezené a miestne potraviny alebo potraviny z veľkofariem a malých rodinných fariem.

KAPACITA PRISPIEŤ KU GLOBÁLNEJ ZMENE

Žiaci sa učia, ako môžu sami alebo v rámci komunity pozitívne vplyvať na riešenie konkrétnych problémov. Všetky poznatky by mali byť reflektované do reálnych situácií.

Zvýšenie podielu miestnych a zdravších potravín v jedálničku prispieva i k zvýšeniu životnej úrovne v miestnej komunite a môže pozitívne vplyvať na globálny trh s potravinami. Žiaci tak môžu porozumieť procesom a ich úlohám, ako dosiahnuť spravodlivejšiu spoločnosť. Sú sami pripravení v tomto kontexte konať.

MOTIVÁCIA PRISPIEŤ KU GLOBÁLNEJ ZMENE

Žiaci budú mať záujem stať sa súčasťou riešenia a osobne sa podieľať na zmene. Ako členovia globálneho spoločenstva si sami uvedomia svoju zodpovednosť.

Žiaci porozumejú, aký môže mať intenzívna poľnohospodárska produkcia a nadmerný dovoz potravín vplyv na ich zdravie, životné prostredie a miestne ekonomiky (pôdna erózia, rastúca migrácia do miest a vznik slumov, intenzívne chemické hnojenie, nadmerná spotreba energie). Toto poznanie a pochopenie vzťahov ich môže motivovať k tomu, aby situáciu zmenili, napr. zmenou vlastného spotrebiteľského správania.

SCHOPNOSŤ PRISPIEŤ KU GLOBÁLNEJ ZMENE

Žiaci majú všetky vedomosti a zručnosti podstatné pre danú tému a disponujú adekvátnymi postojmi a hodnotami. S použitím vhodných nástrojov sú pripravení konať tam, kde je to potrebné, aby situáciu zmenili.

Žiaci rozumejú, ako prebieha lokálna i globálna produkcia potravín, sú si vedomí existujúcich spôsobov, ako ju ovplyvňovať a vedia, prečo je dôležité v tejto oblasti konať. Sú schopní posúdiť potreby, vytvoriť návrh zmien a plánovať i realizovať aktivity (napr. informačné kampane s cieľom zmeniť ponuku jedál v školskej jedálni – zvýšením podielu miestnych produktov v jedlách). Každý v skupine zohráva vlastnú dôležitú úlohu.

KVALITA A DOPAD V GLOBÁLNO M VZDELÁVANÍ

Globálne vzdelávanie je oveľa viac než len spoznávanie sveta. Poukazujú na to nasledujúce princípy. Zároveň navrhujú, akým spôsobom možno efektívne pracovať so žiakmi a čomu je naopak, vhodné sa vyhnúť.

GLOBÁLNE

VZDELÁVANIE:

1

Kladie dôraz na vzájomnú previazanosť a závislosť medzi globálnym Severom a globálnym Juhom. Neobmedzuje sa len na predstavovanie globálnych problémov.

Sme vzájomne prepojení s celým svetom. Používame produkty vyrobené v Číne alebo Mexiku, pijeme kávu z Etiópie a čaj zo Srí Lanky. Ovplyvňovať dianie a priamo i životy ľudí vo vzdialených krajinách sveta môže však každý z nás. Podpisom petícií alebo podporných listov môžeme prispieť k zlepšeniu životnej situácie konkrétnych ľudí. Vzdelávaním pomáhame zvyšovať povedomie žiakov o existencii vzájomných súvislostí a pomáhame im oboznámiť sa, kde sa v tejto sieti globálnych väzieb nachádzame.

2

Predstavuje globálne procesy v lokálnom priestore, predstavuje ich dôsledky pre obyčajných ľudí, a nesnaží sa zbytočne zjednodušovať.

Keď hovoríme o globalizácii, migrácii a klimatických zmenách, zriedka si uvedomíme, že každý z týchto fenoménov priamo ovplyvňuje životy iných i nás. Farmár z Kamerunu a jeho rodina, ktorí trpia dôsledka-

mi nízkych globálnych cien, rodina utečencov z Afganistanu na ceste na Slovensko, obyvatelia ostrovov v Oceánii, strácajúci miesto na život kvôli stúpajúcej hladine svetových oceánov a napokon i my – užívatelia dovozových výrobkov z rôznych častí sveta – to je skutočná mozaika globálnych prepojení.

3

Používa aktuálny a objektívny popis ľudí a udalostí, neposilňuje existujúce stereotypy.

Je na Slovensku neustála zima a sneh? Sú všetci Slováci zlodeji? Odpoveď na tieto otázky je, samozrejme, záporná. Rovnako, ani v Afrike nežijú všetci ľudia v slamených chatrčiach a väčšina Afričanov nikdy nevidela leva alebo žirafu. Vždy, keď hovoríte o krajinách globálneho Juhu, používajte a citujte súčasné a dôveryhodné zdroje či materiály. Preto, ešte predtým, ako sa ich rozhodnete použiť, snažte sa ich overiť a zamyslieť sa, či pomáhajú prekonávať stereotypy, alebo ich, naopak, posilňujú.

4

Poukazuje na príčiny a dôsledky globálnych javov, neobmedzuje sa na faktografiu a štatistiku.

Podľa štatistík viac ako 780 miliónov ľudí nemá prístup k pitnej vode, 55 miliónov detí nenavštevuje školu a každých 15 sekúnd zomrie dieťa na následky hladu. Znalosť takýchto faktov môže byť šokujúca, ale nepomáha pochopiť, prečo sa tak deje a nevysvetľuje, aké sú možné riešenia týchto situácií. Keď hovoríme o globálnych problémoch, skúmame príčiny a analyzujeme možné dôsledky, ktoré môžu ovplyvniť nás a ľudí, ktorí sú s daným problémom priamo prepojení.

5

Poukazuje na význam vlastného zapojenie sa žiakov v reakcii na globálne výzvy; neprezentuje pocit bezmocnosti a beznádeje.

Vďaka medzinárodnej kampani organizácie Amnesty International môžu ľudia posilať listy na podporu konkrétnych ľudí, ktorých práva boli potláčané. Iné petície alebo spotrebiteľské kampane pomohli primäť nadnárodné korporácie zlepšiť pracovné podmienky ich zamestnancov v krajinách globálneho Juhu. Stimulujte vlastných žiakov k aktívnemu zapojeniu sa tým, že im priblížite pozitívne kampane a aktivity ako aj možnosti, ako sa oni sami môžu zapojiť. Sami im môžete byť príkladom.

6

Zdôrazňuje potrebu zodpovedného a dlhodobého angažovania sa v riešení globálnych výziev. Nie je o získavaní finančných prostriedkov na dobročinné účely.

Trvalé a osobné zapojenie sa obyčajných ľudí je nutnou podmienkou na riešenie globálnych problémov. My sami, priamo alebo nepriamo, ovplyvňujeme svet a životy ľudí v ňom. Každý deň vplývame na klimatické zmeny, pracovné podmienky ľudí vo vzdialených krajinách či politiku – robíme tak nakupovaním produktov, rozhodnutím, akú cestu do školy alebo práce zvolíme, hlasovaním vo voľbách alebo diskusiou so zástupcami samosprávy alebo vlády. Použite metódy, ktoré pomôžu vašim žiakom pochopiť ich vplyv na skutočný svet. Finančná podpora môže byť najpopulárnejšia forma pomoci, ale nemali by sme sa obmedziť len na ňu.

7

Rešpektuje dôstojnosť ľudí, nezameriava sa na prezentovanie necitlivých obrazových materiálov, ale hľadá rovnováhu v zobrazení reality, ktorú popisuje.

Zábery a obrazy z krajín globálneho Juhu, ktoré nás oslovujú cez médiá, napr. fotografie a popisy vojnových konfliktov a prírodných katastrof, sú často dramatické až šokujúce. Ľudia v nich bývajú prezentovaní v situáciách, v akých by nechcel byť ukazovaný nikto z nás. A to často bez ich súhlasu – sú tak využívaní len na ilustrovanie katastrof a konfliktov. Predtým, ako sa rozhodnete niekoho fotografiu alebo obraz použiť, zamyslite sa, či by ste sami chceli byť ukazovaný v takej situácii a s takým popisom. Overte si, či daná osoba súhlasila s použitím snímky.

8

Podporuje kritické myslenie a vytváranie si vlastného názoru na globálne

témy; nepodporuje názory len jednej ideológie a neposkytuje rýchle a hoto-
vové odpovede.

Kto má pravdu – antiglobalisti alebo neoliberalí? Je Spravodlivý obchod (Fair Trade) skutočne spravodlivý? Sú za chudobu v Afrike zodpovedné koloniálne mocnosti? Priblížiť komplexnú realitu súčasného sveta je pre vzdelávanie výzva. Nikto nemá monopol na pravdu a neexistujú jednoduché recepty na riešenia globálnych problémov. Vytvorte možnosti, aby mohli žiaci spoločne diskutovať, nevyhýbajte sa komplikovaným a kontroverzným témam a nechajte ich, aby si sami vytvorili názor. Ukážte žiakom, ako kriticky analyzovať informácie – v závislosti od toho, odkiaľ informácia pochádza, kto je jej autor, za akým účelom, a v akej situácii vznikla.

9

Podporuje porozumenie, solidaritu a empatiu, nezameriava sa len na súcit.

Príbehy ľudí, ktorí každý deň bojujú s nedostatkom prístupu k pitnej vode a hygiene, ktorí trpia na choroby, hlad, nemajú prístup k vzdelaniu a zamestnaniu, ľahko zasiahnu naše emócie a zvyšujú našu ochotu pomôcť. Chceme zmeniť ich osud. V globálnom vzdelávaní je však nutné urobiť ďalší krok – snažiť sa pochopiť situáciu, príčiny a dôsledky týchto mimoriadnych udalostí a snažiť sa vcítiť do emócií daných ľudí. Pri práci s mladými ľuďmi je vhodné používať metódy, ktoré formujú ich schopnosť empatie.

10

Dáva hlas ľuďom, o ktorých hovorí, neprezentuje domnienky a neoverené teórie.

Aby sme získali úplný obraz o niektorých situáciách, je vhodné odkazovať na texty a vyhlásenia ľudí, ktorí žijú v krajinách globálneho Juhu. Ich perspektíva sa od tej našej často podstatne líši a jej pochopenie nám pomáha lepšie

rozumieť podstate problému. Spolu so žiakmi môžete sledovať dokumentárny film o žiakoch v Izraeli a Palestíne alebo o čínskom dievčati, ktoré pracuje v dielni na džínsy. Čítajte osobné spovede a príbehy detí a mladých ľudí z celého sveta. Aktuálne a osobné príbehy z prvej ruky lepšie prezentujú podstatu javu alebo problému a napomáhajú k ich pochopeniu.

11

Používa mnoho metód a foriem učenia (sa); nie je limitované na pasívne, didaktické alebo frontálne učenie.

Je vaše kurikulum reflexívne a stimulujuce, interaktívne, kreatívne a má jasný cieľ? Možností inšpirácií, ktoré obsahujú aspekty moderného participatívneho a interaktívneho učenia, nájdete mnoho – či už v slovenskom alebo českom jazyku alebo v iných zahraničných zdrojoch. Pri globálnom vzdelávaní by ste nemali byť limitovaní konvenčnými metódami transmisívnej pedagogiky. Globálne vzdelávanie je orientované na žiaka. Proces učenia začína so zážitkom žiaka, nie je výhradne vedené učiteľom.

12

Zameriava sa na budovanie vedomostí, rozvíjanie zručností a zmenu postojov; neobmedzuje sa na transfer poznatkov.

Pri aktivitách globálneho vzdelávania nie je veľmi dôležité vedieť, koľko utečencov žije na Slovensku. Cieľom je zvýšiť toleranciu žiakov voči nim, pochopiť príčiny odchodu utečencov z materskej krajiny do Európy a skúmať možné dôsledky, aké bude mať ich prítomnosť na Slovensku na ich i náš vlastný život. V globálnom vzdelávaní chceme dosiahnuť, aby žiaci neboli len pasívnymi prijímateľmi poznatkov a informácií, ale aby došlo v procese učenia sa aj k rozvíjaniu zručností a zmene hodnôt a postojov.

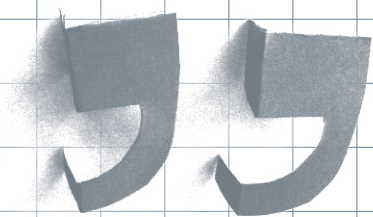

Čo je kľúčové pri dosiahnutí kvality a dopadu v globálnom vzdelávaní (v školách)? Najdôležitejšie je rozšíriť spôsob myslenia (vlastné presvedčenie, hodnoty) učiteľov zapojených do vzdelávacieho procesu. Veria, že budúcnosť je tvorená našimi rozhodnutiami a skutkami? Cítia a konajú ako globálni občania, sú schopní viesť dialóg, byť empatickí a prejsť solidaritu s ostatnými ľuďmi, prekonať stereotypy, jazykové bariéry a predsudky? Ak znie odpoveď „áno“, hoci by aj chý-

bali hlbšie vedomosti o obsahu a metodike globálnej výchovy, učiteľka alebo učiteľ ľahko, s pomocou expertov, kolegov a odborných textov, dobehne tieto medzery a oboznámi sa s kritériami kvality globálneho vzdelávania.

Ale v prípade, že učiteľove mentálne modely podporujú autoritárske, nacionalistické a diskriminačné správanie a praktiky, potom bude úlohou expertov konfrontovať tento ich model pocitov, správania a konania. V opačnom prípade nebudú môcť takýto učitelia produkovať kvalitné globálne vzdelávanie, hoci by aj poznali teóriu, obsah, metódy a postupy výučby a aj keby poznali všetky zásady a kritériá kvality globálneho vzdelávania.

MADZA EDNIR,
MADZA EDNIR, CENTRO DE CRIAÇÃO
DE IMAGEM POPULAR (BRAZÍLIA)

Globálne vzdelávanie je kreatívny prístup, ktorý má za cieľ dosiahnuť zmenu v našej spoločnosti. Zameriava sa preto na mnoho tém a ich dôležitosť závisí od toho, ako sa v našom kontexte prejavujú konkrétne problémy sveta. Viac, ako kedykoľvek predtým je dnes potrebné, aby globálne vzdelávanie pomohlo žiakom a učiteľom získavať nové zručnosti a postaviť sa ku globálnym výzvam. Je výzvou pre lídrov, autority a inštitúcie v oblasti vzdelávania pomôcť školám, žiakom a učiteľom objaviť, aký potenciál predstavuje globálne vzdelávanie. To predstavuje globálne procesy z lokálnej perspektívy, a tak dokáže rozvíjať schopnosti porozumieť dnešnému previazanému svetu a čeliť jeho výzvam.

JACOB SOVOESSI
NEGO-COM (BENIN)

PRÍKLADY AKTIVÍT GV V JEDNOTLIVÝCH PREDMETOCH S DÔRAZOM NA ICH OBSAH

SÚČASNÉ DÔSLEDKY KOLONIALIZMU Z POHLADU KRAJÍN GLOBÁLNEHO JUHU I SEVERU

Dejepis

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- ▶ politická moc, demokracia a ľudské práva
- ▶ globálna ekonomika a medzinárodný obchod
- ▶ chudoba

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3 / 3A):

Obsahový štandard (Témy a pojmy)

- ▶ objavitelia, dobyvatelia (a objavení)
- ▶ kolónie, impérium
- ▶ hľadanie cesty do Indie, cesta okolo sveta
- ▶ koloniálne ríše, kolonizátor
- ▶ zámorský obchod
- ▶ europeizácia
- ▶ delenie sveta
- ▶ stret kultúr a rasizmus

Výkonový štandard

Žiaci:

- ▶ identifikujú predpoklady a príčiny zámorských objavov
- ▶ rekonštruujú pomocou dejepisnej a obrysovej mapy jednotlivé objavné plavby
- ▶ rozlíšia dôsledky zámorských objavov pre kolónie a Európu
- ▶ zaujmú postoj v problémovej diskusii: pokrok a násilie – stretávanie sa s novými duchovnými a kultúrnymi hodnotami a technikami
- ▶ analyzujú príčiny vzniku svetového trhu a obchodu
- ▶ dokumentujú na príkladoch zmenu životného štýlu pod vplyvom európskej expanzie

NÁVRH, AKO IMPLE- MENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci na slepé mapy zaznačujú námorné cesty, ktoré sa viažu k jednotlivým moreplavcom, a uvedú k nim správne meno a rok. Diskutujte s nimi, čím boli tieto cesty výnimočné.
2. Na tabuľu napíšte názvy niekoľkých potravín alebo plodín – také, ktoré sa dostali do Európy vďaka zámorským objavom, ale i také, ktoré v Európe poznali už predtým. Žiaci do slepej mapy vpisujú potraviny, o ktorých si myslia, že boli dovezené do Európy až vďaka zámorským objavom. Môžu umiestniť dané produkty na mapu podľa krajiny ich pôvodu. Spoločne diskutujete o zisteniach.
3. Žiaci v skupinách zapisujú na papieri reťazce dopadov a dôsledkov zámorských objavov. Polovica skupín zaznamenáva dopady na európske krajiny. Druhá polovica sa zamýšľa nad dopadmi z perspektívy „objavených“ – kolonizovaných krajín. Dopady môžu nájsť aj v ďalšom historickom vývoji až po súčasnosť. Reťazec môže mať viacero úrovní. Žiaci si zapisujú do prvého rámčeka Zámorské objavy a pýtajú sa – Aký dopad mali? Aké dôsledky? Ďalej rozvíjajú dôsledok dôsledku, čiže ak dôsledkom bolo objavenie nových surovín, pýtajú sa, aký dopad to malo ďalej.
4. So žiakmi diskutujte. Napríklad o tom, ako doteraz vnímali zámorské objavy? Čo bolo pre nich pri aktivite novým zistením? Podľa čoho ste sa rozhodli pri jednotlivých aktivitách? Čo sa im zdalo ťažké pri vytváraní reťazcov dopadov? Bolo podľa nich viac negatívnych dopadov v Európe alebo v kolonizovaných krajinách? Odpovede vysvetľujú a zdôvodňujú.

AKO SÚ ĽUDIA V CELOM SVETE VZÁJOMNE PREPOJENÍ CEZ OBCHOD, DOPRAVU, PRIEMYSEL A SLUŽBY

Geografia

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- ▶ spotreba a produkcia
- ▶ prírodné zdroje
- ▶ udržateľný rozvoj a životné prostredie

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3A):

Obsahový štandard

Ekonomika a obchod

- ▶ Vznik a vývoj priemyselnej výroby. Odvetvia priemyselnej výroby. Súčasné tendencie vývoja priemyselnej výroby.
- ▶ Príčiny nerovnomerného rozmiestnenia priemyslu. Hlavné oblasti koncentrácie priemyselnej výroby.

Výkonový štandard

Ekonomika a obchod

- ▶ Analyzovať príčiny nerovnomerného rozmiestnenia priemyslu.
- ▶ Uviesť príklady priemyselných odvetví a ich rozmiestnenie vo svete.

NÁVRH, AKO IMPLEMENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci si podľa štítkov porovnávajú, z akých krajín pochádza ich oblečenie a snažia sa lokalizovať, z ktorej krajiny pochádzajú značky.
2. V skupinách zaznačujú krajiny do atlasu a vytvárajú mapu exportu a importu textilu a sídlo značky.
3. V skupinách pracujú s typickými predmetmi dennej spotreby a hľadajú čo najviac krajín a regiónov sveta, ktoré ovplyvňujú výrobu, distribúciu, marketing či predaj tohto predmetu a ťažbu surovín, z ktorej je predmet vyrobený.
4. Výsledky analýzy zaznačujú do mapy sveta a diskutujú o možnom spôsobe dopravy.
5. Analyzujú, akú mzdu a pracovné podmienky majú pracovníci, ktorí tovar vyrobili, aký dopad má výroba alebo likvidácia predmetu na životné prostredie a hľadajú možnosti, ako eliminovať tento negatívny dosah, prípadne ako môžu sami pomôcť zlepšiť pracovné podmienky ľudí vo výrobnom reťazci.
6. Diskutujú o tom, ako sú navzájom prepojení s inými ľuďmi sveta a o fenoméne globalizácie, ktorá vplyva na premiestňovanie výroby tovarov i služieb do iných oblastí sveta.

ROLA UMENIA PRI ZVYŠOVANÍ POVEDOMIA O GLOBÁLNYCH TÉMACH

Umenie a kultúra

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- mier a konflikt

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3A):

Tematický celok:

Poznanie, analýza a interpretácia vybraných umeleckých diel a tendencií z histórie kultúry – tematický celok č. 1, 2. roč.

Tematické okruhy:

- Interpretácia umeleckého diela.

Edukačné témy:

- Hľadanie rôznych významových vrstiev diela.

NÁVRH, AKO IMPLE- MENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci použijú Picassovo dielo Guernica s cieľom naučiť sa viac o koláži, tónoch farieb a symbolizme, zároveň sa naučia o historickom kontexte diela.
2. Žiaci zozbierajú titulky, články či texty z novín a časopisov, ktoré sa vzťahujú na negatívne alebo kontroverzné javy a udalosti súčasnosti. Pri výbere ústrižkov môžete otvoriť diskusiu o tom, aké slová, jazykové a obrazové prostriedky ich autori použili a prečo.

3. Žiaci pomocou ceruziek, pasteliek alebo uhlikov vytvoria vo svojich skicároch šedú škálu, následne takto zoradia novínové ústrižky – podľa tónu farby do škály od najsvetlejšej k najtmavšej.
4. Žiaci sú rozdelení do malých skupín, do každej dostanú časť kópie obrazového diela Guernica.
5. Žiaci skúmajú originál diela, merajú a porovnávajú jeho farebné tóny. Následne použijú pripravené ústrižky, aby v skupine vytvorili koláž svojej časti obrázku. Môžete povoliť malé úpravy – doplnenie farieb a pod.
6. Trieda skombinuje svoje časti diela a vytvorí novú "modernú" Guernicu. Svoju prácu vystavia. Žiaci môžu pridať písomný, zvukový alebo videokomentár, v ktorom vysvetlia, čo sa naučili a čo znázorňuje ich hotové dielo. Zároveň diskutujú o tom, akú rolu hrá umenie v zvyšovaní povedomia o globálnych témach.

ZMLUVA O OBCHODE SO ZBRAŇAMI A JEJ VÝZNAM PRE ZMIERNENIE MEDZI- NÁRODNÝCH KONFLIKTOV

Občianska náuka

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- ▶ globálna ekonomika a medzinárodný obchod
- ▶ politická moc, demokracia a ľudské práva
- ▶ mier a konflikt

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3A):

Tematický celok:
Občan a štát

Obsahové štandardy:
štát; ľudské práva

Výkonové štandardy

- ▶ Vysvetliť systém ochrany zabezpečujúci ochranu ľudských práv.
- ▶ Uviesť dokumenty zakotvujúce ľudské práva.
- ▶ Načrtnúť príklady, ako môže občan ovplyvňovať spoločenské dianie v obci a v štáte.
- ▶ Obhájiť svoje práva, rešpektovať ľudské práva druhých ľudí a osobne sa angažovať proti ich porušovaniu.

NÁVRH, AKO IMPLE- MENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci analyzujú príčiny a dôsledky vybraného medzinárodného konfliktu. Môžu použiť informácie z kníh alebo internetu.
2. Trieda sa učí o tom, aký význam má obchodovanie so zbraňami v podpore vojenských konfliktov. Dve skupiny skúmajú dôsledok obchodovania so zbraňami, prvá na krajiny vyvážajúce zbrane a druhá na krajiny, ktoré zbrane dovážajú.
3. Žiaci sa učia o Zmluve o obchodovaní so zbraňami cez príbeh Ishmaela Beaha, bývalého detského vojaka v Sierra Leone, ktorý je dnes hip-hopový a reggae umelec, podporujúci ratifikáciu medzinárodnej zmluvy.
4. Žiaci uskutočnia rozhovor s odborníkmi (napríklad formou online nástrojov ako sú instant messaging/chat), učia sa o obsahu Zmluvy a kriticky ho reflektujú.
5. Žiakom je predstavená možnosť vyjadriť svoj postoj, napríklad podpisom petície na národnej alebo medzinárodnej úrovni alebo zapojením sa do kampaní mimovládnych organizácií na podporu odzbrojenia a lepšej kontroly obchodovania so zbraňami.

PLÁNOVANIE CESTY DO EGYPTA A UDRŽATEĽNOSŤ ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Anglický
jazyk

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- udržateľný rozvoj a životné prostredie
- migrácia

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3A):

Témy pre komunikačné úrovne A1 až B2:

Doprava a cestovanie

- Príprava na cestu a cestovanie
- Turistika a cestovný ruch

Človek a príroda

- Klíma
- Človek a jeho životné prostredie
- Príroda okolo nás – ochrana životného prostredia

Multikultúrna spoločnosť

- Zbližovanie kultúr a rešpektovanie tradícií

Mládež a jej svet

- Predstavy mládeže o svete

Krajina, ktorej jazyk sa učím

- Turistické miesta, kultúrne zvyky a tradície

PREHLAD SPÔSOBILOSTÍ KOMUNIKÁCIE (A1 AŽ B2) PODĽA SERR:

- 4) Vyjadriť svoj názor
- 5) Vyjadriť svoju vôľu
- 13) Reagovať na príbeh alebo udalosť
- 14) Ponúknuť a reagovať na ponuku
- 15) Reagovať na niečo, čo sa má udiť v budúcnosti
- 20) Vymieňať si názory, komunikovať s niekým
- 23) Zúčastniť sa na diskusii/Argumentovať

NÁVRH, AKO IMPLE- MENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci hľadajú informácie o dovolenke v Egypte. Analyzujú ponuky cestovných kancelárií a odporúčania cestovateľských blogov (všetky písané v anglickom jazyku).
2. Žiaci sa učia o zodpovednom turizme (cez text, film, interaktívnu prezentáciu alebo audio nahrávku) a dozvedajú sa o tom, aký vplyv môže mať cestovanie na udržateľnosť.
3. Práca v skupinách – žiaci navrhujú dva alternatívne cestovné plány. Prvý predstavuje dovolenku v bežnom turistickom hoteli a druhý taký, ktorý je v súlade s princípmi udržateľného a zodpovedného turizmu (viac nájdete na internete pod pojmom „Sustainable tourism“).
4. Každý žiak analyzuje plusy a mínusy oboch cestovných plánov a diskutuje s inými spolužiakmi o tom, akú možnosť by si vybrali.
5. Žiaci vytvoria fiktívny dialóg medzi imaginárnym cestovateľom, ktorý sa práve vrátil z Egypta a človekom, ako sú oni, ktorý plánuje ísť na dovolenku v najbližších mesiacoch.

ZMENA KLÍMY A VÝZNAM GLOBÁLNYCH PROCESOV PRE ŽIVOT JEDNOTLIVCA

Biológia

TÉMY GLOBÁLNEHO VZDELÁVANIA:

- udržateľný rozvoj
- politická moc, demokracia a ľudské práva

PRIENIK S KURIKULOM PREDMETU (ISCED 3 / 3A):

Obsahová časť

- Kvalita životného prostredia

Výkonová časť

- Vedieť vyhľadať, spracovať a prezentovať informácie o vplyve nesprávnej životosprávy, absencie pohybu a narušeného životného prostredia na fyzické a psychické zdravie človeka (napr. vplyv kvality životného prostredia na zdravie človeka).
- Poznať kľúčové faktory ohrozujúce zdravie a následky ich pôsobenia na človeka.

NÁVRH, AKO IMPLEMENTOVAŤ AKTIVITU NA VYUČOVACEJ HODINE:

1. Žiaci merajú vlastnú uhlíkovú stopu použitím online nástroja (aplikácie alebo webovej stránky) a učia sa, akým spôsobom majú CO₂ emisie vplyv na klimatické zmeny.
2. Vyhľadávajú viac informácií o príčinách a dôsledkoch klimatických zmien. Analyzujú ich v triede a v skupinách používajú metódu stromu príčin a dôsledkov, ktoré dávajú do logických súvislostí.
3. Pozerajú videoklipy alebo krátke videá so svedectvami z krajín najviac postihnutých klimatickými zmenami (napr. malé ostrovné krajiny Oceánie, krajiny Subsaharskej Afriky a Východnej Ázie) s cieľom uvedomiť si, ako tieto globálne procesy ovplyvňujú životy jednotlivcov.
4. Práca v skupinách – žiaci analyzujú prípadové štúdie o iniciatívach, ktoré sa zamerali na zmiernenie negatívnych dôsledkov klimatických zmien alebo na prispôbenie sa klimatickým zmenám.
5. Žiaci sa učia o medzinárodných dohodách k redukcii CO₂ emisií. Rozdelia sa do skupín, ktoré reprezentujú rozdielne krajiny alebo regióny sveta (EÚ, USA, Čína a India, malé ostrovné štáty, Subsaharská Afrika) a skúmajú svoje argumenty. Žiaci sú súčasťou rolovej hry, kde sa simulujú rokovania, v ktorých sa krajiny snažia nájsť konsenzus o potrebe zníženia emisií CO₂.

ČÍTANIE O GLOBÁLNO M VZDELÁVANÍ:

www.globalnevzdelavanie.sk – Informačný portál, ktorý sa venuje globálnemu vzdelávaniu, primárne určený nielen pedagógom základných a stredných škôl.

<http://varianty.cz> – Český portál, ktorý ponúka informačný servis a metodickú podporu v oblasti interkultúrneho a globálneho vzdelávania.

<http://zivica.sk/> – Webový portál organizácie Živica, ktorá sa okrem iného venuje environmentálnej výchove.

<http://multikulti.sk/> – Informačný webový portál organizácie Nadácia Milana Šimečku, ktorý sa venuje téme multikultúrnej výchovy. Možnosť voľného stiahnutia vzdelávacích materiálov k téme pre pedagógov.

<http://www.mvro.sk/sk/bulletin> – Štvrťročník, ktorý sa venuje téme rozvojovej spolupráce.

<http://www.sccd-sk.org/sk/icgv> – Libreria – Informačné centrum globálneho vzdelávania – verejná knižnica špecializovaná na tému globálneho vzdelávania

www.ted.com/talks (v anglickom jazyku, veľký počet videí je so slovenskými alebo českými titulkami) – Webový portál, ktorý poskytuje veľké množstvo krátkych videoprezentácií od inšpiratívnych ľudí k rôznym, i globálnym témam.

<http://www.amnesty.sk/> – Amnesty International na Slovensku

<http://www.zelenaskola.sk/> – Zelená škola – program CEEV Živica

Zdroje v cudzom jazyku:

www.oxfam.org.uk/education/links – vzdelávací portál jednej z najväčších svetových organizácií podporujúcich aktívne globálne občianstvo mladých ľudí.

www.gapminder.org/ – Interaktívna stránka, ktorá ukáže, že aj štatistiky sa dajú podať zaujímavým spôsobom. Na adrese www.gapminder.org/gsdev/ aj so slovenskými titulkami.

<http://eycb.coe.int/compasito> – Compasito – Manuál Rady Európy k výchove ľudských práv pre deti od 7 do 13 rokov plný praktických aktivít na vyučovanie.

www.ceo.org.pl/globalna – Komplexný portál o globálnom vzdelávaní poľskej organizácie v poľskom jazyku.

www.africasacountry.com – Perspektíva globálneho Juhu

www.majorityworld.com – Obrazové materiály a fotografie z globálneho Juhu od miestnych fotografův.

Učíme (sa) v globálnych súvislostiach (World-class Teaching) je medzinárodný projekt, ktorý sa zameriava na učiteľky a učiteľov stredných škôl a podporuje ich k systematickému začleňovaniu globálnej dimenzie do vzdelávacích programov jednotlivých predmetov, a to v kontexte oficiálne existujúceho kurikula. V rámci slovenskej časti projektu vytvárajú učitelia vzdelávacie materiály, ktoré pomáhajú rozvíjať kompetencie žiakov v oblasti globálneho vzdelávania, a to v piatich predmetoch: geografia, dejepis, občianska náuka, anglický jazyk a umenie a kultúra.

Projekt je realizovaný v rokoch 2013 – 2015 organizáciami: OZ Človek v ohrození (Slovensko), Centrum Edukacji Obywatelskiej (Poľsko), Leeds Development Education Centre (Veľká Británia), Südwind Agentur (Rakúsko), NEGO-COM (Benin) a Centro de Criação de Imagem Popular (Brazília).

Autori a autorky: Madza Ednir (*Centro de Criação de Imagem Popular*), Franz Halbartschlager (*Südwind Agentur*), Alison Huntley (*Leeds Development Education Centre*), Monika Karkowska (*Centrum Edukacji Obywatelskiej*), Elżbieta Krawczyk (*Centrum Edukacji Obywatelskiej*), Jacob Sovoessi (*NEGO-COM*), Marta Sykut (*Centrum Edukacji Obywatelskiej*), Jędrzej Witkowski (*Centrum Edukacji Obywatelskiej*) a Lukáš Zajac (*OZ Človek v ohrození*).

Editácia: Lukáš Zajac, Andrej Návojský
Jazyková úprava: Ján Gazdík
Grafická úprava: Miroslav Lukačovič
 RZECZYOBRAZKOWE.PL

Vydavateľ: Človek v ohrození, o.z.
Tlač: Polygrafické centrum
Náklad: 400 ks
Rok vydania: 2014 (prvé vydanie)
ISBN: 978-80-971607-0-8
Vytlačené na ekologickom papieri.

Publikácia vznikla s finančnou podporou Európskej únie a programu slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci Slovak Aid ako súčasť projektu *World-class Teaching*. Za obsah publikácie je plne zodpovedné Občianske združenie Človek v ohrození. Publikácia nereprezentuje názory Európskej únie a programu Slovakaid. Tie nezodpovedajú za použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Elektronická verzia publikácie je bezplatne dostupná na stránke www.globalnevzdelavanie.sk/kniznica

Občianske združenie Človek v ohrození je nezisková mimovládna organizácia, založená na Slovensku v roku 1999. Jeho poslaním je účinne pomáhať ľuďom, ktorí trpia dôsledkami vojnových konfliktov, prírodných katastrof a autoritárskych režimov. Vzdelávacími a osvetovými aktivitami na Slovensku sa snaží prispieť k budovaniu otvorenej, tolerantnej a solidárnej spoločnosti.

Od roku 2003 realizuje projekty globálneho vzdelávania vo formálnom a neformálnom vzdelávaní. Školám poskytuje bohatý výber publikácií a metodických príručiek, ktoré pomáhajú mladým ľuďom lepšie pochopiť svet, rozvíjať kritické myslenie, sebavedomie, podporovať účasť na verejnom živote a prispieť k zlepšeniu života iných.

OZ Človek v ohrození administruje portál www.globalnevzdelavanie.sk.

**UČÍME (SA)
V GLOBÁLNYCH
SÚVISLOSTIACH**